บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาถึงการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุของผู้สูงอายุที่เคยทำงานในองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยจะทำการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแบบวัด
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 50 – 60 ปี จำนวน 31,798 คน และผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 50, 476 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติ จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2543) รวม 82,274 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการเพื่อให้ได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร .05% ของประชากร (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 18 อ้างใน อรวรรณ ฉ่ำชื่น. 2541 : 42) ดังนี้

$$n = \frac{p(1-p)}{\frac{e^2}{z^2} + \frac{p(1-p)}{N}}$$

เมื่อ n = แทนจำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง

P = แทนสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดจะสุ่ม (.3)

z = แทนระดับความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนดไว้มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความมั่นใจ 95 %

e = แทนสัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (.05)

N = แทนจำนวนประชากร

เมื่อแทนค่าสูตร จากประชากร จำนวน 82,274 คน

$$n = \frac{(.5)(1-.5)}{\frac{(.05)^2}{(1.96)^2} + \frac{(.5)(1-.5)}{82,274}}$$

$$n = \frac{0.25}{\frac{.0025}{3.84} + \frac{0.25}{82,274}}$$

$$n = \frac{0.25}{0.000654}$$

$$= 382 \text{ คน}$$

แทนค่าผู้สูงอายุที่มีอายุ 50 – 60 ปี

$$\frac{382}{82274} = \frac{n}{31798}$$

$$82774n = 31798 \times 382$$

$$n = \frac{31798 \times 382}{82774}$$

$$n = 147 \text{ คน}$$

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ HUACHIEW CHALERMPRAKIET UNIVERSITY 華僑崇聖大學

แทนค่าผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

$$\frac{382}{82274} = \frac{n}{50,746}$$

$$82274n = 50746 \times 382$$

$$n = \frac{50746 \times 382}{82274}$$

$$n = 235 \text{ คน}$$

ดังนั้น จากประชากรทั้งสิ้น 82,274 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง 382 คน อายุระหว่าง 50 – 60 ปี 147 คน อายุ 60 ปีขึ้นไป 235 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยบางส่วนได้นำมาปรับจากแบบสอบถามรายงานวิจัยของดารณีย์ ศรีสวัสดิ์กุล ดวงจันทร์ บุญรอดชู และรัชนี เต็มอุดม ที่มีลักษณะใกล้เคียง โดยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการวิจัยนี้ และบางส่วนผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเอง โดยแบ่งเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อาชีพ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัว ภาระหนี้สิน ลักษณะของครอบครัว และการเป็นสมาชิกชมรมหรือสมาคม ลักษณะคำถามจะเป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิดแบบเติมในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วยคำถาม 15 ข้อ จำแนกปัจจัยสนับสนุนออกเป็น 3 ด้าน คือ

(1) การสนับสนุนจากครอบครัว เป็นคำถามเกี่ยวกับการให้การสนับสนุนในครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคทสเกล (Likert Scale) มีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ โดยมีคำถามทั้งหมด 5 ข้อ

บ่อยที่สุด	ให้คะแนน	4	คะแนน
บ่อย	ให้คะแนน	3	คะแนน
บางครั้ง	ให้คะแนน	2	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้คะแนน	1	คะแนน

(2) การสนับสนุนจากเพื่อน เป็นคำถามเกี่ยวกับการได้รับความสนับสนุนจากเพื่อนของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคทสเกล (Likert Scale) มีคำถามทั้งหมด 5 ข้อ โดยมีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ คือ

จริงที่สุด	ให้คะแนน	4	คะแนน
จริง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่จริง	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1	คะแนน

(3) การสนับสนุนจากหน่วยงาน เป็นคำถามเกี่ยวกับการได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคทสเกล (Likert Scale) คือ โดยมีคำถามทั้งหมด 5 ข้อ โดยมีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ

มากที่สุด	ให้คะแนน	4	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	3	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	1	คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมตัวของผู้สูงอายุกับคุณภาพชีวิตหลังเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคทสเกล (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ คือ จริงที่สุด จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 29 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับการเตรียมตัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ด้านร่างกาย	จำนวน 5 ข้อ
- ด้านจิตใจและอารมณ์	จำนวน 5 ข้อ
- ด้านที่พักอาศัย	จำนวน 5 ข้อ
- ด้านการเงินและการใช้จ่าย	จำนวน 5 ข้อ
- ด้านการใช้เวลาและงานอดิเรก	จำนวน 4 ข้อ
- ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม	จำนวน 5 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคทสเกล (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ

จริงที่สุด	ให้คะแนน	4	คะแนน
จริง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่จริง	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน	1	คะแนน

ส่วนที่ 4 การยอมรับภาวะถดถอยเป็นคำถามเกี่ยวกับการยอมรับสถานภาพการถดถอยของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคทสเกล (Likert Scale) มีคำถามทั้งหมด 10 ข้อ โดยมีคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ คือ

จริง	ให้คะแนน	3	คะแนน
จริงบ้าง	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่จริง	ให้คะแนน	1	คะแนน

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายหลังเกษียณเป็นคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายหลังเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคทสเกล (Likert Scale) โดยมีคำถามทั้งหมด 6 ข้อ มีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ คือ

พอใจมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
พอใจ	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่ค่อยพอใจ	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่พอใจเลย	ให้คะแนน	1	คะแนน

การแปรความหมายของคะแนน

การแปรความหมายผลข้อมูลใช้เกณฑ์สมบูรณ์ (Absolute Criteria) แบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงมีความหมายดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.01 – 4.00	หมายความว่า	มาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.01 – 3.00	หมายความว่า	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.00	หมายความว่า	น้อย

3.3 การทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของแบบวัด

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ นำไปทดสอบหาความเที่ยงตรง (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity Test) เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแล้วได้นำไปปรึกษากับประธานกรรมการ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้น แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Test) ก่อนจะนำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง ได้นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pre - Test) กับผู้สูงอายุกลุ่มประชากรเดียวกัน จำนวน 30 คน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของคำถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows หาค่า Alpha เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิความน่าเชื่อถือและผลการหาค่า Alpha ในแต่ละส่วนของคำถาม ดังนี้

ค่าความเชื่อมั่น

	ทดสอบก่อน	ทดสอบหลัง	
		ก่อน 60 ปี	60 ปี
การสนับสนุนจากครอบครัว	.8494	.6562	.3842
การสนับสนุนจากเพื่อน	.8344	.6356	.3873
การสนับสนุนจากหน่วยงาน	.7077	.8666	.6057
การเตรียมตัวด้านร่างกาย	.7890	.3770	.3323
การเตรียมตัวด้านอารมณ์	.8093	.5165	.6254
การเตรียมตัวด้านที่พัก	.8621	.5180	.6020
การเตรียมตัวด้านค่าใช้จ่าย	.7195	.5883	.5816
การเตรียมตัวด้านงานอดิเรก	.7550	.5585	.3052
การเตรียมตัวด้านกิจกรรม	.9070	.6131	.6055
ภาวะถดถอย	.8600		.7245
คุณภาพชีวิต	.5812		.3580

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ถึง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่มีชมรมผู้สูงอายุ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 – 30 พฤศจิกายน 2544 โดยนำแบบสอบถามไปมอบให้ หัวหน้าสถานีอนามัยในจังหวัดสมุทรปราการ และนัดหมายไปรับคืนภายหลัง ทำการแจกแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 450 ชุด ได้แบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ 384 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่กำหนด

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด จะนำมาลงรหัสข้อมูลตามคู่มือลงรหัสเพื่อนำมาประมวลผล และวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเชิงพรรณา

2. การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Oneway Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเตรียมตัวก่อนเกษียณ จำแนกตามสถานที่ทำงานของผู้สูงอายุ ตัวแปรตามระหว่างตัวแปรอิสระที่ต่างกัน

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Stepwise Multiple Regression) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมตัวก่อนเกษียณ การยอมรับภาวะถดถอย และคุณภาพชีวิต